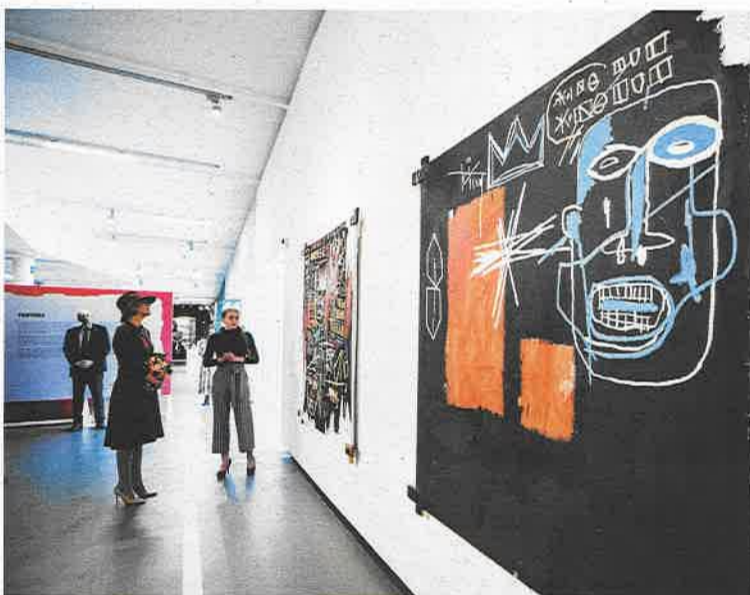


Jean-Michel Basquiat in Schunck

In Heerlen presenteert museum Schunck een kunstenaar die jong en pijlsnel bekend werd en dat ook nog steeds is, maar het aardse leven even snel ook weer verliet. Jean-Michel Basquiat werd 27 jaar en stierf in 1988 na een korte carrière als bekende kunstenaar. In de kunstwereld van de 80-er jaren werd hij overwegend gezien als een radicale vernieuwer, die met succes het bastion van de gevestigde kunstenaarselite omver haalde. Zijn niet-alledaagse positie in de kunstwereld van de jaren '80 mag ook blijken uit zijn deelname aan de Documenta 7 (1982). Met zijn destijds 21 jaar was en is hij nog steeds de jongste Documenta-deelnemer ooit. Bovendien was hij de eerste Afro-Amerikaanse kunstenaar die succes had in de tot dan toe lelieblanke kunstwereld. Ook financieel is Basquiat voor liefhebbers met enig zakgeld nog steeds, ook dertig jaar na zijn dood, een goede belegging: zijn werken worden op veilingen verkocht voor tientallen miljoenen. In 2017 werd met € 100 miljoen voor één werk van hem een nieuw, voorlopig record gevestigd.

DOOR JAN KRAMER



Koningin Máxima opende op 31 januari de tentoonstelling van Jean-Michel Basquiat in Schunck. Foto Harry Heuts.

De tentoonstelling in het onder monumentenzorg staande Glaspaleis bestaat uit vijf onderdelen, die chronologisch zijn opgesteld. De hoofdlijn vormt zijn bestaan als 'openbaar' kunstenaar: zijn eerste jaren als straatkunstenaar onder het pseudoniem SAMO© (1977-1980), dan zijn optreden op de Times Square Show (1980) dat de aandacht trekt van gale-

risten en musea, en tenslotte de jaren waarin hij de straat verlaat en zich terugtrekt in zijn eigen omgeving/atelier en daar grote doeken schildert (1980-1988). Centraal element, waaromheen deze drie hoofdlijnen zijn gegroepeerd, is het jaar 1979-1980 waarin Jean-Michel Basquiat samenleefde met de fotograaf Alexis Adler. Zij documenteerde met foto's hoe hij in het gezamenlijke appartement evolueerde tot een kunstenaar die uitingen uit de populaire en dagelijkse cultuur – zoals tekst, tekens, letters, strips en cartoons – tot installaties verbond met hetgeen hij op straat vond. Ook beschilderde Basquiat alledaagse gebruiksvoorwerpen uit het interieur en improviseerde hij als performer.

Een zijlijntje in de expositie zijn de foto's van Marion Busch. De latere oprichtster van de Rotterdamse galerie Art Space interviewde Basquiat in 1982 in zijn atelier en maakte daarbij een serie indringende zwart/wit portretten.

Het jaar waarin hij als kunstenaar samen met Alexis Adler niet meer overwegend op straat, maar vooral binnenshuis doorbracht, was voor zijn ontwikkeling van groot belang. Hier legde hij het fundament onder zijn latere collage-achtige schilderijen. Dit deel van de Heerlense expositie is overigens gemaakt door het Museum of Contemporary Art Denver. Alexis Adler stelde haar foto's na dertig jaar aan het museum beschikbaar, dat er een reizend stukje Basquiat-geschiedenis van maakte.

Punk

De expositie in Heerlen besteedt uitgebreid aandacht aan de Times Square Show. Niet alleen omdat deze tentoonstelling in de zomer van 1980 Basquiat als schilder een eerste openbaar podium bood. Door zijn omvang (er deden zo'n 100 jonge kunstenaars aan mee) werd de Show ook tot een afrekening met de esthetische opvattingen van het gevestigde kunstmilieu. Van de meer academische kunsttaal naar een punk-achtige beeldtaal, van museum naar straat en populaire cultuur, de Times Square Show zette een grote stap naar het neerhalen van de grenzen tussen hoge en populaire cultuur. Nieuw waren ook de middelen waarmee kunstenaars zich presenteerden. Mode, video



Kings of Egypt II, Museum Boijmans Van Beuningen, Rotterdam. Foto Studio Tromp.



Ishtar, 1983. Ludwig Forum für Internationale Kunst. Foto Carl Brunn - Ludwig Forum Aken.



Marion Busch, Jean-Michel Basquiat at work in 1982 in the basement below the gallery of Anina Nosei.

en performance waren populaire uitingsvormen om zich te onderscheiden.

In museum Schunck zijn van de Times Square Show ruim vijftig werken te zien, niet alleen van Basquiat, maar ook en vooral van andere kunstenaars als Nan Goldin, Keith Haring, Jenny Holzer en Coleen Fitzgibbon.

Warhol

Basquiat is vanaf 1980 erg productief. Na de Times Square Show wijdt hij zich tot zijn dood in 1988 uitsluitend nog aan het schilderen. Hij maakte in die tijd zo'n 1000 schilderijen en 2000 tekeningen. Zijn schilderijen zijn kleurrijk en rauw, zitten vol energie en bevatten ook verwijzingen naar sociaal- en politiek-controversiële thema's als uitbuiting, racisme, kolonialisme en onderdrukking. Begin tachtiger jaren maakte hij kennis met Andy Warhol. Met hem maakte hij een lange reeks Collaborations, gezamenlijke werken op één doek. Critici maakten deze overigens met de grond gelijk, waarna de samenwerking werd beëindigd.

De tentoonstelling wil vooral laten zien wat Basquiat gemaakt heeft tot de kunstenaar die hij uiteindelijk geworden is. De bezoeker ervaart dus veel uit Basquiat's vormende jaren, tot en met de Times Square Show. Zijn tijd als schilder komt er in dit tentoonstellingsconcept echter relatief bekaaid af. Dat is jammer, want zijn jaren als schilder vormen de langste samenhangende artistieke fase in zijn leven, die bovendien buitengewoon productief was en een collage-achtige beeldtaal opleverde die uiteindelijk zijn handelsmerk geworden is. De vijf doeken die worden getoond hangen er aan het eind van de tentoonstelling voor het gevoel toch een beetje bij. De keus voor een dergelijk tentoonstellingsconcept is respectabel, maar laat de bezoeker toch met een onbevredigend gevoel achter.

Het valt overigens te prijzen dat een relatief klein museum in het internationale museumgeweld de moed en de financiën opricht om deze tentoonstelling te organiseren. Jean-Michel Basquiat was, hoe je zijn werken ook beoordeelt, een kunstenaar die met anderen een grensverleggende invloed had op de opening naar een bredere kunstopvatting. Dat heeft de beeldende kunst er niet overzichtelijker op gemaakt, maar wel boeiender.

■ Basquiat: The artist and his New York scene
T/m 2 juni
Museum Glaspaleis Schunck
Bongerd 18, 6411 JM Heerlen
Open di-zo, 11-17 uur
www.schunck.nl